

Constantin Gheorghiu descinde din geografia lui Panait Istrati, poate și a lui Bănulescu ori Fănuș Neagu. El vine de pe granița Bărăganului cu Dobrogea, a pământurilor negre, a pădurilor masive limitrofe cu pământurile calcinate, cu marginile verzi, nămolose ori inundate ale Dunării sud-estice. Carura lui nu se arată altfel. E scund și osos, cu palme mari întinse deschis. Smead la față, parcă biciuit de vântoasele apelor și nisipurilor. Cap de năvălitor și năvălit. Craniu tătăresc ascuns de un sinus rădăcinos. Pare nedepins cu mersul pe pământ, deși îl calcă cu fermitate. Se leagănă ușor și se oprește bruscă cu tălpile alipite. E mersul omului abia coborât de pe cal; obișnuit, contopit cîndva cu calul. Picioarele păstrează încă arcul coastelor de animal îndelung călărit. Un om al sesurilor, al ierburilor înalte, al zăvoaielor, al incursiunilor rapide, scurte, nocturne ori diurne, al geambaseriei cu natura, al colburilor imprăștiate de soare. E taciturn, zvicnit, prudent, neacomodant, monosilabic, nedepins cu vorba ci cu fapta. Doritor însă de convivi. Azi calul a fost înlocuit de Fiat, lupta cu fiarele, cu dușmanii, cu pământul etc. a fost înlocuită de iluzia cuvintelor. Se muncește cu ele.

Pădurea e o reminiscență a originii lui necunoscute. Peisajul nuvelei e mixt, ca și structura sa aparentă. De-o parte, pădurea mitică, monumentală, vie, antropomorfică; de alta, stepa tătărească, albă și secetoasă a Dobrogei. De-o parte, țărănul pădurar Costea — mătăhălos și agit — cu fiul său; de alta, Omar — mic, indosat și viclean — cu fiii săi, Keazim și nu mai știu care. Conflictul între părți e dur, neomenesc, întreținut parcă de războiul trecut și de mizeria locală. E sectorul hoților de cal, al înavușitorilor prin omor, jaf sau noroc, al jandarmilor urmăririi lotului în deșeurile pădurilor lacustre și terestre, al unei naturi sălbatice dar fără sens.

Costea, țărănul pentru care pădurea e ca o femeie tainică și frumoasă, primitoare ori refractară, o părăsește un timp pentru a câștiga niște bani. A plecat în argăție la Omar, țărănul de peste mări și țări. La plata muncilor, a fost, dimpreună cu alții, tras pe sfoară. Cum în vremea războiului pușca putea să rezolve orice doleanță, sub amenințarea ei și a pustietăților, țărănii au plecat acasă în tinuturile de baștină, ale Cormaniei. Doar Costea, țărănul agrest și mindru, primitiv și cinstit, nu se resemnează. Se reîntoarce. Noaptea fură patru cai de la Omar spre a cere în locul lor diferența de salariu frustrată. El atrage pe tatar în stepă. Aici se înfruntă cu fostul stăpîn. Acesta, sigur pe el — cine ar face anchetă pentru un cadavru în cîmpie? — stă cu arma în mînă. Cînd însă vrea să-l lichideze pe răzvrătit, Costea, călăreț iscusit, cow-boy de Dunăre și Bărăgan, trage de sub burta calului, ca Buffalo Bill. Simulase o cădere. Keazim jură răzbunare — peste un an și o săptămână — exact în ziua cînd bătrînul Omar ar fi implinit șaiszeci de ani.

Acestea sînt datele obiective ale înțelegerii din Pădurea, reconstituite și insiruite cronologic, după lectură. Nuvele încep și se mențin însă într-un fond subiectiv, cu planuri răsturnate, interferate etc., pe un suspens psihologic și epic calculat. Nu cele obiective, exterioare, conțină în această narațiune, nu acțiunea în sine, într-un anume fel

atractiv, ci atmosfera încordată afectiv, cadrul introspectiv, faulknerian. Să trecem la el.

Val, fiul bătrînului paznic de silvă, se întoarce de pe front. Tocmai în zilele cînd tatăl, Costea, pindea, după semne știute numai de el, apariția lui Keazim. Dacă autorul ar fi mers numai pe aceste date polițiste, pe evenimentele, ciudațeniile zilelor și orelor, povestirea ar fi trebuit să fie ori plină de fapte, de împrevizibil la tot pasul, deci ori mai lungă, ori mai scurtă. Ea, totuși, nu e o proză de acțiune. Sau este, dar sublimată. Raportul dintre

ar putea să nu mai vină. Că eroul ar putea rămîne cu această obsesie, care s-ar arăta mult mai crudă decît moartea însăși. Aceasta poate fi fulgerătoare, pe cînd neînflinirea punctuală, după un an și o săptămînă cu ea, ar însemna plonjarea într-o permanentă agonie, în alienare. Cu alte cuvinte, nuvele Pădurea este cartea nevoii bătrînului de a se desobseda. Or, tot acest proces, narat de scriitor într-un stil adecvat, cu inserte retroactive în durată, concepute modern, (parantezele), stil de coloratură vădit faulkneriană, și chiar hemingwayiană prin

CRONICA LITERARĂ

de M. N. Rusu

CONSTANTIN GHEORGHIU:

PĂDUREA

fapt și reflexul ei interior fiind inversat în favoarea ultimei. Ea este astfel deși cînd scapă din vedere nivelul primordial, o secvență sau două (6 și 8) sînt parcă excesiv de întinse, un fel de obstacole sau de punere la treabă a eroilor în așteptarea finalului dramatic. E o întindere prea sesizabilă a suspensului.

Dar nici cele spuse pînă aici nu reprezintă viața intimă a narației. C. Gheorghiu a intenționat cu totul altceva, atingerea unui plan mai general. O desprindere de contingent. Să realizeze adică o nuvelă de atmosferă, să creeze senzația de fatum, să desfășoare timpul interior al personajelor, în special al bătrînului, să filmeze, formarea, creșterea și punctul paroxistic al efectului obsesiv provocat de vendetta. Cartea debutind de altfel sub semnul unei iminente apăsătoare, indescifrabilă pentru început. Firește, pădurarul nu așteaptă pe Keazim, ci moartea semnificată de acesta. El e bătrîn și are, dintr-o dată, obsesia morții. Potentată și de întoarcerea fiului său de pe front. În aceste condiții de ritual funebru, tînărul pare un intrus, un inadaptabil.

Dar cartea lui C. Gheorghiu nu este nici aceea a morții care trebuie să vină. Lovitura de maestru a autorului este tocmai contrară; obsesia că moartea

sugestie, prin refuzul comunicărilor obiective, a întâmplărilor din afara conștiinței, lăsate mai degrabă a fi bănuite, — duce la crearea unei atmosfere psihopatie, captivante, fără plicis, al cărei punct culminant, dezgroparea Z.B.-ului, este bine intuit psihologic. Este autentic. E spaima de moarte, dar totodată și furia de a se apăra. Cum spuneam, cartea începe cu unul din momentele cînd eroii așteaptă cu auzul exacerbat — în gardă pe tot parcursul nuvelei, — ivirea lui Keazim. E așteptat noaptea, e căutată prezența lui ziua, prilej pentru autor de a se dovedi pastelist umbros. Pădurea e desenată cu tuse de legendă neștrăine de un duh mioritic. Pusașii ei vegetale, gilgilitul sevei, arhitectura ei subpămînteană, plasma ei aeriană, lighioanele fremătînd în aer și desis, amestecate toate acestea cu destul personajelor, fâpturi minuscule rătăcind în labirintul romantic al ulmilor, sint, desigur, în spiritul unui animism țărănesc autohton. Înșiși obsesia, zbuciumul bătrînului, faptul că nu-și găsește locul niciunde, ci merge spre întimplință a morții cu pieptul neapărat, că o caută pretutindeni, e tot în spiritul unei concepții mioritice. E prezentimentul fatalității, dar și un soi de ispășire pentru uciderea de om. Și Keazim va veni și...

Reportaj de buzunar

Un domn numit — Rubens

Domnul Rubens era la Sibiu fără să se știe. Timpul — inamicul nr. 1 — care șterge sau vrea să ștergă toate urmele, a încercat și de astă dată să-și facă de cap. Nu l-a mers! Așa a început aventura...

Prima pistă: o scrisoare datată 25 februarie 1617 (autor agentul lordului Dudley Carlton care-i oferise pictorului colierul de diamante al soției sale, pentru o scenă de vinătoare rămasă neidentificată pînă-n zilele noastre, îi comunică stăpînului său că în atelierul lui Rubens se află „un tablou cu Diana și alte câteva nimfe goale“).

A doua pistă: în inventarul moștenirii lui Rubens figurează „O Diană mergînd la vinătoare, tablou făcut de domnul Rubens, iar animalele de Jan Breughel“.

A treia pistă: o foaie de schițe în peniță, de Rubens, achiziționată anul trecut la Rijksmuseum din Amsterdam, infățișează un grup de nimfe, în dreapta, încărcînd vinatul pe doi catiri, iar pe verso are și crochiul unei nimfe care sună din corn încetarea vinătorii.

CONFRUNTĂRI: a) unele nimfe din tabloul aflat la Sibiu sînt într-adevăr goale; b) animalele și peisajul sînt, evident, pictate de Jan Breughel; pastă subțire, de fin miniaturist, cu străluciri de briliant; c) există grupul de nimfe care încărcă vinatul pe doi catiri și nimfa care sună din corn sfîrșitul vinătorii.

MĂRTURII: a) caracteristicile stilistice și coloristice corespund începutului maturității lui Rubens (cître 1617): spirit ardent, limbaj decorativ și tehnică suplă în dinamica magistral orchestrată a compoziției, în opulența formelor (care, la un examen mai atent, se diferențiază de viziunea „microscopică“, cu gust pentru detalii, a lui Jan Breughel), în vivacitatea și bogăția tonurilor, în pasta saturată, fluidă și transparentă, în modelul delicat și plin de căldură al carnației blonde asupra căreia lumina filtrează o nespūsă poezie.

Autorul identificării: șeful secției de artă plastică a Muzeului Brukenthal, TUDOR IONESCU (cărui îi aparțin, de altfel, și comentariile de ordin istoric și artistic transcrise în reportajul de față).

Final: calitatea excelentă a facturii certifică autenticitatea acestei capodopere, extrem de bine conservată; avem înaintea ochilor (poftiți, vă rog, la muzeu!) un original necunoscut de Rubens, degajînd un robust suflu epic în care palpita fluxul pînă al vieții silvestre.

Este pentru prima oară cînd domnul Rubens, aflat la Sibiu fără să se știe, este repus în drepturi. Pe curînd se așteaptă la muzeu și „vizita“ unui domn numit Murillo.

MIHAI STOIAN

George Călinescu — gazetarul

- INEDITE -

Pe autorul „Scrizului negru“ l-am cunoscut pe vremuri într-un birou al ziarului „Dimineața“. Mi l-a prezentat Alexandru Sahla, cu care locuiam la Căminul studențesc Ilfvean și pe care-l ajutam uneori să desfășoare bogata corespondență scrisă de la cititorii rubricii muncitorești pe care o redacta.

Peste mulți ani, în 1946, am avut norocul să-l reîntîlnesc pe G. Călinescu, în redacția ziarului „Națiunea“, al cărui director era. Venea la ore neașteptate, uneori în vremea prînzului alături tocmai seara tirziu, cînd nu se mai aflau în birouri decît câțiva redactori. Dar întotdeauna dovedea un admirabil stăpînat față de nevoile ziarului, mereu preocupat de forme publicistice care să eucerească cititorii.

Păstrez de la acest mare scriitor, care a fost și un nelăstăcut ziarist, câteva scrisori care demonstrează extraordinarul lui sudură cu redacția (dacă pleca de pildă din București, nu neglija niciodată să ne înștițeze, unde se deplasează și ce anume articole ne va trimite), grija lui continuă pentru deschiderea unor rubrici interesante și chiar preocuparea strălucitoare pentru grafica paginilor.

Într-o seară, după o sesiune de lucru, ne-a fâgăduit că va aștern pe hîrte unele dintre ideile pe care tocmai le dezvoltase în fața noastră în strînsă legătură cu îmbunătățirea activității redacționale. Ceva mai mult, s-a angajat să ne sugereze și unele caractere mai atractive de literă pentru titluri.

Și s-a executat.

A doua zi mi-a adus (eram secretarul general de redacție al ziarului) un material („Observații generale“) însoțit de o schiță a paginii a doua, în care preciza cu ce corp să fie culese articolele, cum să fie subtitlurile, în ce fel să fie despărțite eventualele fragmente, cu ce cilpen să se deschidă „Caleidoscopul“ etc., adăugînd — cum fusese vorba — și o multime de litere tăiate din diferite publicații, ori chiar desenate de el însuși.

Pentru „Caleidoscop“ a întocmit chiar o schiță amănunțită, numită de el „schemă provizorie“, cu mențiunea că programul „se va fixa definitiv“ prin experimentare.

ALEXANDRU RAICU

OBSERVAȚII GENERALE

Din examinarea titlurilor și rubricilor Națiunii se constată că s-au făcut în multe rînduri clișee bune și s-au început rubrici interesante dar au fost abandonate. Cititorul nu mai regăsește o cronică la locul ei sau n-o mai înfîlște de loc.

S-a renunțat la Revista presei, la Documente omenesci, la Capitala în 24 ore, fără niciun motiv. Chiar dacă struc-

tura articolelor variază coloanele și titlurile cu care am început trebuie să rămînă decente întregi. Monotonia este secretul unei gazete. Dislocarea zilnică produce iritare. Nu din continua reexaminare a paginii rezultă interesul cititorilor, ci din perfecțiunea schemei inițiale. Trebuie să câștigăm, zi de zi, cititorii ai formulei noastre. Însă pentru asta trebuie să avem o formulă. Incertitudinea goneste cititorii. Cine s-a atsat rubricii Documente omenesci e dezamăgit cînd o pierde și renunță la gazeta.

Pentru ca munca redacțională să fie ușurată, trebuie introdusă specializarea și distribuția programatică a rubricilor la colaboratori. Unul sau mai mulți se vor obliga, fie și prin rotație a furniza materialul unei rubrici.

Planul general al unei rubrici trebuie formulat. Vom face aceasta, pe rînd, într-un caiet redacțional. Folosul unei astfel de definiții a rubricilor este că putem face apel la colaboratori... Astfel, dacă avem nevoie de o anecdotă zilnică, sau de un plat du jour este ușor a apela la numeroșii profesori, care vor să colaboreze... Dacă avem treizeci de intelectuali dispuși să ne dea o dată pe lună numai un anume lucru, am rezolvat o problemă zilnică.

În acest scop, vom face în redacție caietul de definiții a rubricilor precum și o listă a colaboratorilor permanenți cu specializarea respectivă. Fiecare colaborator trebuie să știe ce vrea redacția, care e programul ei tehnic de lucru iar redacția la rîndul ei trebuie să știe cine are obligația materială ori morală a executa rubricile.

O sesiune săptămînală de examen critic al jurnalului e folositoare, însă numai printr-o discuție ordonată și pe baza unui criteriu primit o dată pentru todeauna. Astfel o dată admis prin caietul nostru de redacție că Revista presei este obligatorie, cu cele 6 numere de gazetă ale săptămîinii înainte vom putea discuta de ce a lipsit, de ce nu-i suficient de bogată, ce dificultăți întîmpină colaboratorul, ce erori se pot înălătura și ce îmbunătățiri se pot aduce, ce persoane pot fi solicitate să ne mai dea concursul. Altfel, ședința critică se pierde în generalități fără rezultat practic, fiecare exprimîndu-și un ideal propriu și o opinie personală.

Discuțiile de ordin tehnic trebuie să se facă separate de celea de ordin politic.

Odată acceptată o reformă tehnică ori o modificare, ea trebuie consensată în caiet, iar la ședința următoare, se va controla dacă ea s-a executat. E necesară continuitatea și coerența la lucru. Memoria psihică va fi ajutată prin memoria obiectivă a caietului și fără burocratism excesiv nu se poate renunța într-o redacție la oarecare ordine administrativă, mai ales cînd redactorii sînt puțin numeroși.

Să se procure îndată un caiet și să se bată la mașină o listă a personalului redacțional, cu adrese și telefoane.

Aceste observații împreună cu probele vor fi cusute într-un dosar, care va aduna materialele și schițele de ordin tehnic, spre a le găsi îndată și a nu lua mereu dispozițiile de la capăt.

CALEIDOSCOP

Schemă provizorie; programul se va fixa prin experimentare.

§ Rubrica să aibă un aspect staționar și o compoziție ritmică așa cum este pagina literară. Se va poziționa și se va modifica insensibil, nu se va strica niciodată brusc.

§ O anecdotă de preferință din viața marilor oameni și artiști.

§ O caricatură pe o coloană tăiată dintr-o publicație străină cu legenda respectivă. I se poate spune Humor străin.

§ Un aforism, proverb etc.

§ O mică notă ocultistică, nu însă horoscopul care s-a banalizat și obligă la o compilație prea strictă.

§ Un sfat practic, pregătirea unei micări din alimentele ce ne stau la dispoziție, sfaturi sanitare, chimice etc.

§ Toate acestea odată admise sînt invariabile.

§ Celelalte știri se pot alterna.

Cărți Acestea vor fi scurte, însă nu seci. În propoziții se va atinge o idee. Astfel la teatru se poate nara cuprinsul piesei; altădată examina numai jocul unui actor; altădată debita o anecdotă despre un actor; altădată se va face un mic curriculum vitae al actorului.

Cinema La fel la cinema.

Expoziții La cărți în scurt se va analiza subiectul. În conferințe se va rezuma succint sau se va remarca o idee.

Universtatea Notele acestea pot avea și caracterul unei discuții polemice.

Vom păstra deocamdată pînă la discutarea lucrărilor, micul articol de fond din Caleidoscop. El poate să atingă mai pe larg toate rubricile din micile note. În ce măsură el va fi politizant rămîne a se lămuri în colectiv.

Ceea ce desparte India de Europa este faptul că, aici, problemele religiei și filozofiei preocupă întreaga populație. Astfel se explică imensul răsărit al brahmanismului (hinduism), budismului, jainismului și islamismului în India.

Marii reformatori religioși ai Indiei și-au pus cu acuitate problemele fundamentale ale devenirii umane, și le-au rezolvat în mod original.

zația indiană, decît o peregrinare îndelungată pe ulițele strîmte ale orașelor, în cartierele care și-au păstrat caracterul de autenticitate.

Numărul mare al copiilor, care apar la fiecare pas, nu surprinde, intrucît, cu toate eforturile făcute în anii din urmă, toți copiii nu au putut fi primiți în școli.

Variatele probleme de natură economică

Colinele de bazalt și granit au fost săpate, în cursul secolelor trecute sub conducerea unor specialiști, amenajându-se în flancurile lor nenumărate săli și capele, cu tavanul sprijinit de un mare număr de coloane, spațiul din fund fiind rezervat statuii lui Budha sau a lui Shiva.

Impresia e covârșitoare.

Zidurile sînt acoperite cu frescuri, din care unele au suferit mari avarii. Cele conservate înfățișează evenimente din viața lui Budha.

DIVERSE

de Al. Rosetti

INDIA, III

Diversele confesiuni sînt rodul unei intense meditații spirituale. Transmigrația, care joacă un rol de frunte în religiile Indiei, reprezintă o încercare de eliberare din condiția terestră, aspirație supremă a ființei umane. Budha a descoperit rădăcina răului în realitatea durerii (naștere, boală, moarte); al treilea adevăr al doctrinei sale consistă în stîrpirea durerii. Iar Jina, fondatorul jainismului, este cel care a invins durerea.

Orice act al acestui popor atît de înzestrat are un substrat religios. Și de aceea, o ședere în India înseamnă o întoarcere spre problemele sufletești, într-o atmosferă de înaltă spiritualitate.

și administrativă ale tinerii Republicii India, se vor rezolva în cursul anilor ce vin.

Străinul, atras de pitoresc, poate să-și îndrepte întreaga atenție în spre priveștița atît de ispititoare a străzilor înțesate de lume, și a prăvăliilor de pe margini. Aici cumpărătorii pot pătrunde în prăvălie, după ce și-au lepădat afară încălțămintele. Îi așteaptă un divan, acoperit cu un cearșaf alb.

Pertractările sînt lungi și nu izbutesc întotdeauna. Dar negustorul e tot atît de amabil, la plecarea ca și la venirea clientului.

„Gentilețea” cu care e întîmpinat pretutindeni străinul, interesul pentru a-l ajuta în orice împrejurare, se explică, desigur, prin bogăția spirituală a acestui popor.

Aurangabad (statul Bombay) este un popas de unde se pot vizita peșterile de la Ellora și Ajanta.

În cartierul comercial al orașelor, prăvăliile sînt înțesate de obiecte de artizanat, de o execuție artistică perfectă.

În atelierele unde se fabrică aceste obiecte lucrează muncitori specializați, de la copil la bătrîn. Admirabilele ștofe de mătase, bătute cu aur, sînt confecționate la războaie primitive, puse în mișcare manual. În atelierele de sculptură se lucrează statuete și obiecte minuscule, dar și piese de mărime naturală.

Pretutindeni, acești specialiști în diverse domenii sînt preocupați de a da un obiect perfect finisat și demn de a fi admirat.

Pe drumul care duce de la Delhi la Agra, întîlniți pașnici elefanți, încărcăți cu mărfuri, cămile cu priviri blînde, și la popasuri, cite un imblînzitor de șerpi, maimuțe sau urși. La accentele stridente ale flautului, cobra își umflă capul și iese din coș, iar maimuța și urșii, trași de un lanț, execută cîteva pași de dans.

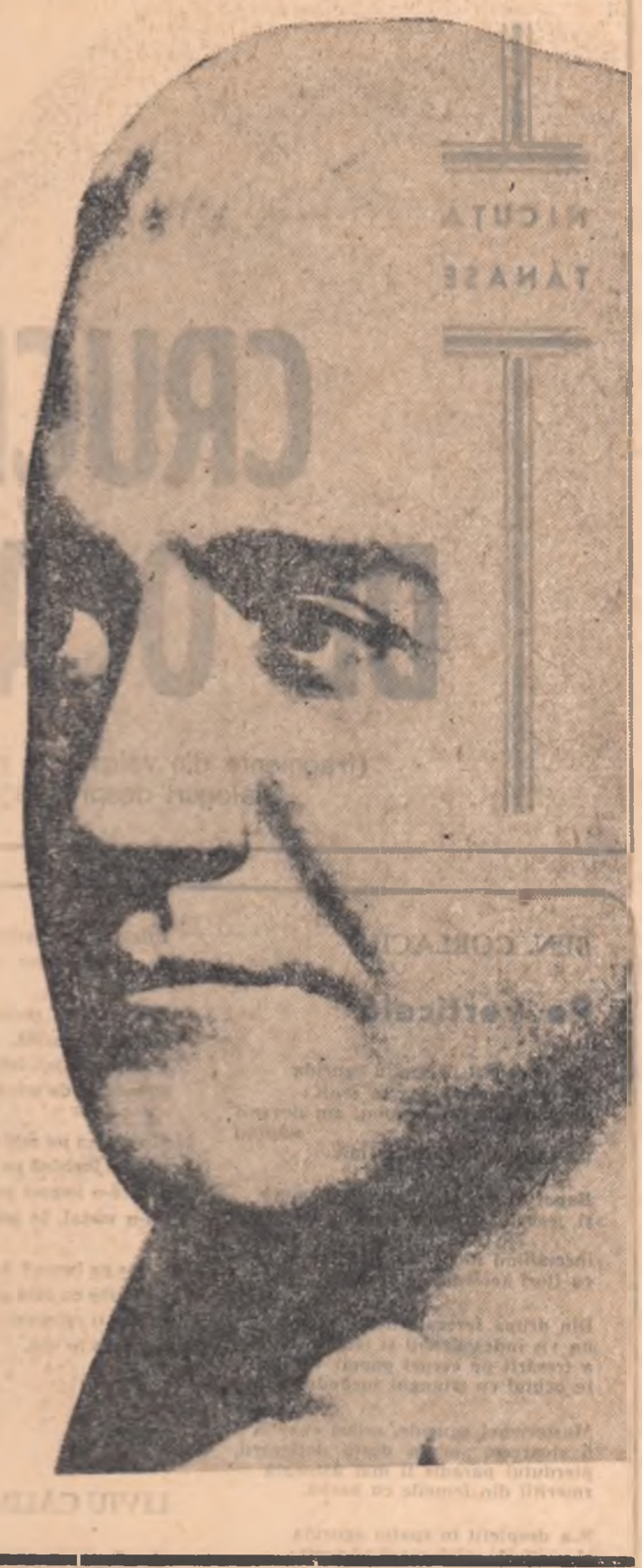
În orașe, călătorul poate locui în hoteluri de mare lux, în care se servesc bucate gătite ca în Europa.

Mîncarea pregătită după rețeta locală, cuprinde un mare număr de legume, condimentate cu nelipsitul curry sau cu anumite ingrediente picante, față de care cel mai aprig arde pare dulce.

Cea mai mare parte a populației este vegetariană.

MULT STIMATE TOVARĂSE REDACTOR-SEF,

Întreap înasemăntele mele și, cu ocazia, vă transmit cele mai vă și calde mulțumiri pentru ospitalitatea oferită de publicația condusă de dumneavoastră.

Ion Vinea, selecție de versuri în cadrul colecției „Cele mai frumoase poezii”. Antologarea precum și prefața — Vinea și contemplația tragică — aparțin poetului Vasile Nicolescu.

Au apărut într-o frumoasă tînuță poligrafică, volume de versuri semnate de Stefan Bănuiescu (Cin-tece de cîmpie), Sorin Mărculescu (Cartea nunților) Mihai Sabin (Întreținerea focului) și Ovidiu Genaru (Nuduri).

Virgil Carianopol a pre-dat Editurii pentru literatură volumul de versuri **Însemnări pe carte veche**.

Dantelă veche se întî-tează cartea de poezii a lui Traian Lalescu în curs de tipărire la Editura pentru literatură.

Intr-o excelentă anchetă în rîndul spectatorilor primind ecoul stîrnit de filmul „De 3 ori Bucu-rești”, ziarul Informația Bucureștilui încearcă o sinteză a opiniilor comen-tate, **înmănunchin-du-le sub prea frumusu-titu**: Qousque tandem ci-nematographiae... Sperăm

Romulus Guga are sub tipar la Editura pentru literatură volumul de versuri **Bărci părăsite**, și a pre-dat Editurii Tineretu-lui volumul **Troturele singurătății**.

Nicolae Smeureanu a pre-dat Editurii Tineretu-lui manuscrisul volumu-lui de versuri **Uvertura solemnă**. Poetul a debu-tat în 1946 cu placheta Rapsodia Română.

Lacul lebedelor este al doilea volum de versuri pregătit de Vintilă Ivăncu pentru Editura pentru literatură. El a pre-dat Elitului Tineretu-lui și cartea **19 pictori**, scurte eseuri despre Bosch, Grünewald, Goya, Klee, Kandinski, Țuculescu etc.

Lui Corneliu Buzinski urmează să-i apară **Ochiul alb al visului, po-vestire pentru copil** (Ed. T.).

A plecat la tipar vo-lumul **Ora fîntînii**, de

V I T R A L I U

Pe o traiectorie vastă și sinuoasă, ilustrată mai mult sau mai puțin documentat și convingător de diferiți cercetători de literatură universală și comparată dublați de teoreticieni literari (vezi, la noi, „Metamorfozele măștilor comice” de Vera Călin,

certă determinare istorică, filozofică, personală. În sensul dat ei de T. Vianu, ce a dus la rezultate im-portante în alte sectoare ale cercetării literare, e-clipsate probabil, aici, de preocuparea comparatistă intensă.

A intrat de curînd în li-brării o nouă ediție a vo-lumului *O lume spune*, o lume rădare, aparținînd poetului de limbă idîș din țara noastră A. Eblon.

La Editura pentru litera-tură, sînt așteptate a-parițiile: *Interval*, roman de Al. Ivăsiuc, intru-sul, roman de Marin Pre-da, *Asclepios*, ed. II și *Fanar*, romane de Horia Stancu, și noi debuturi în colecția *Lucașfărul*: *Per-turbății*, schițe și povești de N. V. Tarcu, *Fata și bătrînul* de M. Gîlgaru. Călu de dumnică, pove-

Ele divulgă, cu rapiditate, spiritului gregar al semesta-riilor, apoi la lumina și alături talentat critic sau li-terar eti „talentele” ca-racterului. Unul din ve-teranii acestui stil de cri-tică este Valeriu Cristea semnatul la *Gazeta lit-erară*. Dintre cunoscuții sale îndrăgii la cer, — a-țări dîtrambi cu circula-ție, — e cazul să amînăm creațiile (7) la Paul Geo-rgeșcu unde spune: unul al cărui cap produce idei ca o „mîncare”; la Matei Că-linașcu cel asemănător cu aurul; Ion Negoițescu „maregatal criticilor actuale” etc. Recent C.V. s-a pre-sentat și despre colegul său de birou, Lucian Raicu. Această nouă „înălțare la cer” a pus capcă la toate C. Regman demonstrează precizia procedurii, deosebitul său mîner, schișma simplă: hipermetamorfiza-rea sub apăsajul aca nu-mitici „criticii creatoare”. La loc de idei și originalitate, se emit metafore de toate calibrele, adu-

Cristea, n.a.) Preferință mai veche, metafora mi-litară deține și acum primul loc, probabil pen-tru că apteaza se împacă bine cu atmosfera de pa-radă: „E locul cel mai po-trivit a spune că mieile galbene teîgîșă Lucian Raicu pe cîmpul analizei critice concrete”; și: „La critica lui Lucian Raicu metaforele îndeplinesc ro-lul trîmpel de rezervă”. Recalitate necoastată să metafora „alimentară”: „frama lui Lucian Raicu s-a lăgrapat în ultimii ani, ca miera veche, s-a închis puțin la culoare, pentru că s-a mai concentrat, deveni-șind mai consistentă”. Strîna învîdită cu cea de mai sus e, firește, metafo-ra stematologică și în ge-nere anatomică: „cuvînte-le sînt bine înfipite în al-veolele puterice, sînă-toase ale propoziției, nu se clatină și nu se încalce-ă unele peste altele, criticul are în remarcabilă in-țuiție a limbii. Stilul său înfățișat dar exact, com-plex dar limpede, nervos și tenaz rotund, armo-

naște ca de obicei o pră-putie de neînțeles. Ceea ce ni se oferă în cadrul

dezbaterilor reprezintă preocupări într-un fel epu-izate și reluate de o serie de cercetători. În proble-

menului filozofic romă-nesc interbelic, cu vase-tale lui implicații în cul-tură, de la estetică și mo-rală pînă la etică, axiolo-gie, folclor etc.? Îmbina-rea studiilor de filozofie universală cu cele asupra filozofiei românești ar trebui să devină o călăuză a revistei. Astfel, aflăm mul-te despre Durkheim (vezi H. Culea) și nimic despre D. Drăghiceanu — sociolog român recunoscut, de care autorul binevoiește să nu

cețarea spiritualității românești trebuie să devină directorie — nu suplî-nitoare.

Mult stimulate tovarășe Ivășcu,

Considerînd că despre volumul dumneavoastră: „Din istoria teoriei și a criticii literare românești”, încă nu s-a scris cronică meritată, mi-am permis, într-adevăr, cu delicatețe, să vă desenez în „Gazeta literară” o „Avancronică”. Inadvertența nu e deci mică superfluitate și nici intru-zisată. În privința epizodului volumului dumneavoastră, cred că sînteți îndus în e-

Ed. pt. Lit. 1966) se pleasa-ză studiul amplu (apărut în 7 secvențe pînă în pre-zen, în „Cronica” ieșeană) aparținînd lui Valeriu Pa-năitescu: „Humorul și a-vatururile sale. Tentativa ni se pare frumos hazar-dată și, în mare parte, iz-buțită. Noțiunea de humor implicînd o multime de sensuri, referitoare uneori la comic, altele la spiri-tualitate, ideea ilustrării ei din domeniul umorului englez, celebre într-un anumit fel, ni se pare, mai ales, interesantă. Studiul de care vorbim probează informația autorului — be-letristică și critică, miș-carea lejeră în interiorul multitudinii de personaje, situații de fapt sau ipso-taze pendente de humor. Nu au fost evitate puncte-cheie ale problemei: teoria medievală a umo-rilor, paralela umor „roz” — „negru” (galgen-humor, de spînzurătoare) ca și cea humor-satiră. Referiri, trimiterile și cita-tele, încumbînd probita-tea autorului sînt adecvate obiectului de studiu. În plus, descifrăm și idei ale altor exegeți pe care, desigur, autorul și-a par-curs, de pildă, la necruzul Jan Kott.

Ne surprinde, poate, faptul că, într-un studiu de specialitate, se mai na-rează (chiar dacă în cite-va cuvinte numal) trama vreunei scrieri anume. De asemenea, ni s-a părut că lipsește și o analiză a expresiei individuale, de

Joi, 8 februarie, la ora 18.30, a avut loc, în amfiteatrul Liceu-lui Mihai Viteazul, o întîlnire între elevii claselor superioare și un grup de tineri scriitori, redactori și colaboratori ai revistei *Lucașfărul*. După o caldă prezentare făcută de profesorul I. Marinescu — îndrumătorul excelentei publicații literare *Mugurul a liceului* respectiv — au citit versuri poezii: Violeta Zamfirescu, Vasile Nicolescu, Grigore Arbore, Ion Gheorghe, Grigore Hagiu, Marin Sorescu, Mihai Negulescu. A citit preză Sânziana Pop. După o lectură din poezii proprii, prezatorul Eugen Barbu a mulțumit în numele scriitorilor prezenți, pentru frumoasa primire făcută, prîmînd sprijinul revistei noastre publicațiilor tinere care apar în școli, prin înființarea unei noi rubrici, intitulată **REVISTA REVISTELOR LICEALE**.

Anunțăm pe scosată cale că șirul de întîlniri organizat de revista *Lucașfărul* cu elevii celor mai importante școli din București continuă, JOI, 15 FEBRUARIE, LA ORA 18.30, va avea loc o nouă seziătoare în amfiteatrul Liceului I. L. Caragiale.

țiri de Ioana Orlea, Robert cal, povestiri de Dumitru Dinulescu.

În primul număr pe anul acesta al revistei Tomis, Cornel Regman semnează *Cronica cronicii literare*. Criticul își propu-ne să comenteze dînr-un punct de vedere obiectiv excesele de zel ale unor critici literari, judecî-țile de valoare exagerate e-mise pe marginea cărților apărute. Oficiul lui Reg-man este cum nu se poate de bine venit. E necesar. Căci „înălțările la cer”, practicate de către unii cri-tici agățați de cartea „um-fiață” ca un balon, au deven-it extrem de păgubitoare.

lări sub glucoză, fistic și frișcă, de la cea la cea. De aceea boala de care suferă V. Cristea și alții este fer-ricit numită de Regman **metaforită**: „Metaforita, flagel specific poeziei și

alios — viu, clar, elastic și muschios — este tehnic” etc.

Dar ceea ce n-a subli-niat Cornel Regman în foarte puțin sau articole, este vicul de fond al me-taforitelor: încercarea calo-rii de a masea incapacitate teoretică, faptul că prin metafizicare nu se urmărește o concurență cu creația propriu-zisă nici măsluarea adevărului des-pre o carte, cit mai ales umplerea cu flori de hîrtie, a unui pronunțat vid rațio-nal. Lucrul de altfel de-mostrară anul trecut tot pe vremea asta de revista noastră în seria de articole intitulată *Metafora și ju-decata de valoare*. Și acolo V. Cristea nu avea nici un concurent. El reprezintă „materia” cea mai grasă pentru încă multe alte exemplificații.

Ultimele două numere ale *Revistei de filozofie* își propun, la semnalații re-petate, să dezbate critic-istoria filozofiei românești. Între intenție și fapt se

metafilozofiei romă-nesti intră gîndirea social-economică a lui C.D. Ghe-rea. Ne întrebăm: de ce a devenit temă de filozofie gîndirea social-economică a lui C.D. Gherea — sub semnătura lui Sultana Șu-ță-Selejan?

Obișnuița revistei de a se ocupa de gînditori cu tangență numai la filozofie, reiese și mai mult cu ul-timul număr. Astfel, din ru-brica la care facem refe-riință se discută *Orizon-turile social-politice ale lui Grigore Antipa*. De ce lip-sește o analiză a feno-

amintească, deși se știe că acesta depășește linia durkheimistă. În mod fi-ric se naște o nelămurire asupra modului în care este cercetată și distribuită în *Revista de filozofie*, filozofia românească. Nu se așteaptă de la revista o cuprindere exhaustivă a fenomenului filozofic romă-nesc, dar așteptăm mult prea puțin începutul în această direcție. O serie de publicații au mai semnalat situația de mai sus, încît considerăm că revista nu se află pe o insulă, ci pe un teren real, în care cer-

CRUCE DE OCAZIE

(fragmente din volumul în pregătire
„Dialoguri despre viață“)

2

— Am venit pe la tine, Tânase.
— Să fii sănătos, tată. Bicicleta unde e? Ori ești fără ea?
— Am lăsat-o la poartă.
— Dănuț, Dănuț, n-auzi?
— Poftim, tăticule!
— Adu bicicleta lui bunică-tu sus.
— O aduc, tăticule... Bunicule, fac și eu citeva ture?
— Da! Să nu cazi cu ea.
— Zoica, a venit tata. Adu ceva de-ale gurii și-un spritz.
— Ai un vin bun, Tânase?
— Am, tată.
— Voi ce mai faceți?
— Bine, bre, cum ne știi. Bine.
— Dănuț cum merge cu școala?
— Sint mulțumit.
— În a cita e?
— A noua. De ce te uiți așa la mine?
— Nu știu. Imi place.
— Dar ochii de ce-ți lacrămează?
— Nu știu... Bine te-am găsit, Zoica.
— Săru' mina, tată.
— Zoico, Tânase-al meu te supără?
— Nu, tată, citeodată mai... Să-ți aduc o țuică?
— Lasă că beau vin... Du-te și-ți vezi de treburi, Zoica.
— Servește, tată. Chiftelele sint calde. Dacă mai aveți nevoie de ceva...
— Unde te gindești tată?
— Mă gândesc și eu, așa...
— Tată, ești schimbat, bre. Nu știu ce-i cu dumneata.
— Cum sint schimbat?
— Te uiți altfel la mine, la Zoica, la Dănuț...
— Ți se pare ție.
— Nu mi se pare de loc.
— Hai să vorbim despre altceva.
— Despre ce, tată?
— Despre Mircea orbu, de pildă. Îți mai aduci aminte de el?
— Cum să nu-mi aduc? Era vecinul nostru.

3

— Tânase, așa e că tu nu mă ai pe mine la suflet?
— Cum poți să spui așa ceva?
— Tu te porți frumos cu mine pentru că așa e felul tău.
— N-aș avea motive să mă port urit cu dumneata.
— Mă minți. Mă minți, Tânase.
— Am învățat de la mata să nu mint.
— Să nu minți.
— Nu. N-aș putea... De ce să nu te am la suflet?
— Lîngă mine n-ai avut copilărie.
— N-a fost vina dumitale.
— Cît ai fost mic nu ți-am cumpărat nici o jucărie.
— Cred că nici nu-mi ardea de joacă.
— Lumea vorbește că eu am băgat-o pe mamă-ta în mormint.
— Cîți ani sint bre, de cînd a murit mama. Mai ții minte?
— De Sfîntu Gheorghe se împlinesc 32 de ani.
— Sor-mea, Niculina, ce mai face. Ai fost pe la ea?
— Am fost duminică... Tu l-ai cunoscut pe-al lui Albănaș?
— Cînd ne duceam cu moș-ajunul la el ne dădea mere și țuică fiartă. Ce e cu el?
— A murit. L-au înmormintat alaltăieri.
— Era bătrîn, bre.
— Mai tînăr ca mine cu opt luni jumate.
— Părea mai bătrîn decît dumneata.
— Biblioteca aia cînd ți-ai luat-o?
— Păi o am de mult.
— Parcă n-am văzut-o... Au fost foarte puțini oameni.
— Unde au fost puțini oameni?
— La înmormintare la Albănaș... Și-ai citit tu toate cărțile alea?
— Chiar toate ce le-ai cumpărat?
— Atunci de ce le-ai cumpărat?
— O să le citească... O să le citească Dănuț.
— De unde-ai luat vinu-asta că-i bun?
— Din Piața Amzei. E acolo un Gostat.
— De nouă lei?
— Doișpe.
— Tânase, tu de ce nu te mai duci pe la măică-ta la cimitir?

BEN. CORLACIU

Pe verticală

S-a despletit în spațiu agurida
pe verticala-mpinsă la zenit:
plecînd din Cromagnon, am devenit
stăpînii
pe dulcele și micul infinit.

Raportul vertebrat dintre festiță
și jerbale voltaice l-am revărsat în
craniu.
incendiind în noi făcerea tainei
cu flori aeriene, de uraniu.

Din drupa ferecată de pe stîncă,
un vis indescifrabil și latent,
a tresărit pe ceruri pomul vieții
în ochiul cu triunghi incandescent.

Musterienel aguride, astăzi coaptă,
fi stornecm seva-n dinții deflorării,
plerdutul paradisi îl mai așteaptă
zmeriții din femeile cu barbă.

S-a despletit în spațiu agurida
și verticala perforază la zenit:
rupîndu-ne de noi, vom deveni
stăpînii
pe omenescul mare infinit.

13 martie 1963

M-am ascuns

Sunt un munte fugit în pămînt,
m-am întors în fîntînile mele de rocă
bătrînă,
prea se cățărăseră mulți pe umerii
mei,
prea multe tălpi mi-astupaseră
stelele cu bățături de țărînă.

Am crescut în spinare păduri,
am hrănit căprioare și lupi,
adăpost le-am deschis în izvoarele
ochilor mei de zenit,
cu o timpică la Nord, cu o timpică
la Sud,
așteptînd răsăritu-am albit.

Patru peșteri adînci locuiau în inima
mea,
planete și fluviu veneau să asculte
cum picură clipele-n mine,
soseau istovite și albe, cu mîduva
suptă de mările lumii,
și plecau proaspete, roșii, pline de
ritmuri.

Pînă cînd m-au umplut de jivine,
de dogme și miluri. Atunci m-am
ascuns în pămînt.

Oamenii știu că aici e un munte,
îl caută noaptea
și văd numai apele, îl caută ziua
și văd numai grîul pe cîmpul tăcut
pe unde trecută odată călcînd în
picioare o frunte.

1963

N. CREVEDIA

Ultime ceasuri

Ultime ceasuri de octombrie.
Vă salut.
Se arată zile și seri, ca niște umbre
De lut.

Bogate salbe,
Vă string cu viață la piept,
Ca pe-un braț de trandafiri galbeni.
Ca pe niște peceți.

Cale a laptelui fără urmă,
Cer fără ciubăr, fără foi.
Coboară, turmă,
Ceața pe văi.

Car de foc soare de fier.
Atîl de mare și nou,
Că acum a ieșit parcă
Din Uranii.

Ultime raze — înalte scinduri,
Adus pe gînduri,
Cuprînd această
Astupată, pustie fereastră
A lumii.

Noiembrie

Arborii — cum e culerul,
Trei foi — la culege, gol, vîntul.
Răzbit de apă, greu, cerul
Totuna e cu pămîntul.

Și plouă, curge și plouă,
Mița caldă și-ncepe iar torsul.

Infrăștește-n țărînă orzul,
Face, ogoarelor, vouă.

Sub raniță, școlarii pitici
Ies din morală, din teme.
Ude-n grădini, tufănci
Și bulgări de crizanteme.

Și vremea nu mai se ogoaie
Gol, se închină un ram.
Licăre-o femeie prin geam.
Ca-n metal, în mantia de ploaie.

Soare pe lume? Amin!
În hrube cu fum și-ardei lutii.
Oamenii crînceni, tăcuți,
Coboară în vin.

LIVIU CĂLIN

Adevărul dincolo de Mancha

O ploaie de aștrii se lovește,
Zi de zi.
De coiful Marelui Cavaler
Și cade săgetată în nori —
Ochii Marelui Cavaler rîndu-se
Aprinși de febre
Două rani care îmi caută umbra
S-o încălzescă:
Sint de citeva secole nevindecată
sori

Unde fierb diamante,
Cîndva, o lacrimă cărase
Pe fruntea Ioanei D'Arc
Sau cu Yorrick alături.
Cavalierul zvîrlise pe furtună
Bulgări de piatră și lut
Ca numai să pună

La gîtul lui Camille Desmoulin
Un colier de pietre sfinte.
Și drumul Marelui Cavaler —
Așa cum îl găsec în ultima carte —
A fost meru înainte
Sub ploaia de aștrii coiful său
singerind.

Nu de mult, la Serajevo,
Cu palma de mătase sub lună
Ștersese citeva pete de sînge
Și plecînd mai departe
Auzi cum
Peste o lume de valsuri și case,
Vitrailii, statui, calendare
Din norii prea joși un vulcan
se răsturnase
Și duhul lui alb, ca și ieri, trecu
Pe străzile fără dufuri
Spre arhipieleaguri ciudate
Gîndînd învierea lui Lazăr din nou.
Pe drum, țirau la întoarcere
Cineva li rețeză o mină
(Ca atîdată, la Lepanto, tatălui său)
Asta cînd trecea prin hașisul
pădurilor tropicale
De lîngă Pacific, în sud.
Durerea lui o aud!

Și acum, îl văd, stă la o masă de joc
Singer, deasupra norilor,
Deschide cărțile vechi ca niște
letopisește

Și peste vignete privește din cînd în
cînd

Nu mai spre Soare Bămine, spre
Soare Răsare

Atunci aștrii, Coiful Marelui Cavaler
încep să-l resfețe cu lumină
Și el uitîndu-se pe masă

Știe că nu va muri decît cu steaua
polară

Pe deget
dar, sigur, cu ochii deschiși către noi

Spre Soare Răsare.

4

— Nu-mi place să mă plimb prin cimitir.
— Nici mie nu-mi plăcea... Dănuț știe să meargă cu bicicleta? Să nu
cadă cu ea.
— Nu cade... Zici c-ai fost duminică pe la Niculina? Ei ce fac?
— Cu-ale lor... Matei a făcut rost de niște stupi, șase stupi.
— La anu o să mîncăm miere...
— Dac-om trăi pînă la anu... Pune și sifon, că sint cu bicicleta.
— O lași la noi, dacă... Ori dormi aici.
— De ce-ai zis tu adineauri că mă uit altfel la voi?
— Mi s-o fi părut.
— Tânase...
— Da, tată.
— Știi de ce-am venit la tine?
— Să ne vezi. Adică așa cum vii de obicei
— Am venit cu-un scop
— Cu ce scop?
— Tu cum stai cu banii?
— Așa ș-asa
— Am găsit niște stupi de beton aruncați în curte la Costică pietrarul.
— Ce fel de stupi?
— Doișpe stupi. I-am dat 350 de lei lui Costică. Joi i-am îngropat cu cum-
nată-tu Matei.
— Unde l-ai îngropat?
— Matei a cumpărat lanțul... Găsisem unul de ocazie, dar a cumpărat
Matei unul nou.
— Ce stupi, tată? Ce lanț?
— Am aranjat locul de veci... Matei a aranjat și crucea măică-tei. Putre-
zise. Am făcut locul un grădă. Acum arată și el a mormint. Imi place să
mă duc la cimitir. În fiecare după-amiază mă duc.
— Lasă-l încolo de cimetir.
— Am pus și flori. Să uițeze alb.
— Tată, ce mai face Nicușel Hamalul, mai trăiește?
— S-a însurat.
— Ei?
— Da. S-a adimat o-o parștoră de pe Dudului.
— Dar e mai bătrîn decît dumneata.

5

— Cu doi ani. Are 77. Imi dai niște bani?
— Cît îți trebuie?
— 1200 lei. Vreo 1300. Tânase, incuie ușa.
— De ce s-o încui?
— Vream să-mi scot brîul. Să nu vină Zoica ori Dănuț.
— Zoica s-a dus la piață. Dănuț e cu bicicleta. Poți să-ți scoți brîul. Te
stringe?
— Uite, Tânase... Uite șaptesprezece sute.
— Ce-i cu banii ăștia, tată?
— B string de mult. Nu știe nici femeia mea de ei. Uite am scris pe fie-
care sută numele meu cu creion chimic.
— Dar, tată, dumneata zici c-ai venit la mine să-mi ceri niște bani? Văd
că ai.
— Am nevoie de-o mie trei sute de lei. Astea șaptesprezece sute și le dau
ție. Dar să nu te-atingi de ele. Poate-am să mai string și-am să-ți mai aduc.
— Tată, s-au n-ștelege nimic.
— Tânase, Ciobanu, cîntecul nostru, a început să urle.
— Dacă-ți țineți în lanț
— De pașpe ani îl ținem în lanț. N-a urlat niciodată. Uneori cîntecul stă mai
inteligent decît oamenii. Cîntecul ăsta al meu, Ciobanu, mă ura de moarte.
— Știu. Cînd te-appropi de el, mîrlia.
— Mîrlia pentru că l-am bătut rău de tot cînd ne-a omorît găina aia pitică
pe care-o aveam de la madam Șari.
— Știu.
— Nu mă lăsa de loc să mă apropii de cotelul lui. Acum, de vreo două
săptămîni, cînd trec pe lîngă cotelul lui, se uită în ochii mei și mă cheamă din
priviri să-l mîngîi. Parcă vrea să-și ceară iertare că m-a dușmănit atîta vreme.
— Dacă dracului de cîine.
— Haina aia pe care-o aveam de la tine, mi-a rupt-o, mi-a făcut-o praf cu
ghearele. M-am dus lîngă el și-a fost atît de fericit că nu-i mai port dușmănie.
Știi cum sîrea pe mine? M-a lîns și pe obraji.
— Tată, ce-i cu astea șaptesprezece sute?
— Tânase, le las la voi. Să nu v-atingeți de ele.
— Pentru ce?

DAMIAN URECHE

Definiție pentru iarbă

Fierb norii în cazanele de sus,
În curînd vor da peste margini,
Apoi peste aer, și peste liniștea
caldă,
Se-nvîltorește amestecați ca limbile,
Umbră unuia-l lumina celuilalt,
Cît zgomot planificat,
Pentru o singură ploaie.
Parcă se rup oșii și roși,
Parcă s-a spart volanul culvii,
Fierb norii în cazanele de sus,
Și ne pricepem să-i înlocuim
Cînd lese dintre maluri soarele
Și pămîntul e năpădit peste noapte
De ambiție.

Lumea cu nuanțele

Atît de zilnic pasiunea păzește
rănille,
Nu e decît un pas pînă la bine și
durată.
Pămîntul a născut un copil
Și cerul o fată.
Vin orele să se răcorească-n culori,

Bănuim focul și-n miez de pasăre
dură,
Pe unde se plimbă cîntecul
Apăsînd fără ochi, fără gură.

Strugurii sint o presupunere galbenă
A pămîntului care iubeste scos din
mîini.

Nimeni nu se stînge-n locul tău,
Numai fulgii iernii n-au părinți.

Nu-mai sunetul e mai înalt
Decît dorul care vrea să vrel.
Oamenii sint părțile mai bune
Ce-au rămas odată de la zei!

MIHAI BĂRBULESCU

Legendă

Fiecare alt vapor, alt fluviu, altă
mare
Pe cel galben, pe cel roșu, pe cel
violet

6

— Pentru drum.
— Ce drum?
— Ultimul drum. Ultimul drum vreau să fie plătit de mine... Covorul ăsta
cînd l-ai cumpărat?
— Nu l-ai ars dumneata cu țigara anul trecut?
— Mi se pare nou... Se supără Zoica dacă-mi dai 1300 de lei?
— Cum o să se supere? Pentru ce-ți trebuie 1300 de lei?
— Bine, mă Tânase, nu-ți repară I.R.C.R.-ul soba asta? Nici ție, care...
— Nu m-am zăbăut.
— De ce nu trași un perete aici la mijloc să faci două camere din asta?
— Nu-mi da voie sistematizarea.
— Televizorul merge bine?
— Da.
— Sîi te rău imi pare că n-am putut să mă duc pe la Hunedoara, să văd
cum stau cuscrii. Socrii tăi.
— O să mergem împreună la vară.
— Ea, ce... Tânase, spune-mi nu se supără Zoica dacă-mi dai 1300 de lei?
Am găsit pe Șoseaua Giurgului o cruce de ocazie.
— Ce-ai găsit, bre?
— Văduva unui copilitor în piață vind o cruce. Am arvinut-o. Am pus
chiar să sape numele, măică-ti și-al meu și...
— Ce-ți veni, bre, cu crucea asta? Hai mai bine să-ți pun la pic-up pe zî-
lăreata
— Pune-o.
— Îți place, tată?
— Da! cu Maria Tânase ai vreo placă?
— Am.
— S-o pui și p-ai... Tânase, vrei să ne-mbătăm?
— Vreau, tată.
— Hai atunci să ne-mbătăm. Am acasă o ploacă, am cumpărat-o din talcioc.
După ce mor eu, s-o lei tu. S-o păstrezi așa ca o amintire. S-o pui undeva în-
tr-un cui, cînd te vei uita la ea să-ți aduci aminte de mine.
A fost dată dracului la viața ei... Tânase?
— Spune, tată.

MATYAS IOSIF „Chimistă“ (linogravură)

Viața a făt, az-noapte, ninsoare
O lume nouă înspre Hagipet.

Ei s-au avîntat fanatic visînd

În timp ce înspre Tange Femela jar
îndrîjit
Și minunate țări la miazăzi-răsărit
Și-mbelsugat pămîntul altundeva
Corabia primară, mai bătrînă
Se-acoperea supusă către val
Și s-a-mpărțit atunci, din arc de
spumă
Țînut cuprîns și mindru acelu
Decabal

Estetică

înainte de toate
drumurile rînite de moarte
mașinile mușcate de rădăcini
amețite de bruma verzule a pietrelor
asadiate de timp

melcii de gelatină ai stelar
reflecții iscoditor de ochi
coarnele destinate sub gene
cochilia dată cu argint
să rămîna oglînzile lumii în sine
și risul soarelui neauzit

MATEI ALEXANDRESCU

Vin bătrîn, ca un Ceaslov...

Vin bătrîn ca un ceaslov...
Proceft, pe sub sprîncene,
Ros de ani și de istov.

Iar te chem, dintre troene...
Vin bătrîn, numa-n cămașă,
Slovă ștearsă de ceaslov,
Ne-a prins vremea de ispașă
Pe-amîndoi pe un ostrov...

Cine știe, ce păcate,
Ne aduse ca pe lov,
Azi, cu frunțile plecate
Vin bătrîn, ca un ceaslov —

Fu mă știu, nu mă-ascund:
Lăcomie de miere,
Ea m-a dat meru la fund
Cu dulceața ei de miere.

Dar, pe tine cînt trase
Pe sub tălpi de judecări?
Care cariu rău îți roase
Stema ta, de sub cetăți?

Vin bătrîn, din vremi jucate
Din opinci, doi cite doi
Eu te-aștept pe-ntunecate
Într-un han din patru foi.

Mai spre toamnă, la hristov,
Cu Aneteu și ochi dulci
Să mă-mbeți și să mă culci,
În ogîndă la Snagov...

— Tu nu mă cunoști pe mine.
— Cum să nu te cunosc?
— Azi noapte cinele nostru a urlat. Am ieșit la el în cămașa de noapte.
L-am rugat să nu mai urle. M-a ascultat. Spre ziua, iar a început.
— Tată, mai în o chifelută până vine Zoica să-și așeze masa.
— Iau... De dimineață iar a început să urle.
— Auzi, tată! Auzi ce zice Maria Tănase: „De-aș trăi ca bradu-n munte, n-aș avea supărări multe”.
— Am ieșit iar la el. A tăcut. Cred că urla și-acum pe undeva. I-am dat drumul din lanț. M-am urcat pe bicicletă și-am venit la tine.
— Și esti bine venit.
— Am venit la tine să facem niște socoteli.
— Ce fel de socoteli?
— Mă dușmănești?
— Eu pe dumneata?
— Dacă nu mă dușmănești, îmi pare rău că ești copilul meu.
— De ce să te dușmănesc, tată?
— Vreau să-ți deschizi inima în fața mea.
— A fost deschisă întotdeauna.
— Nu trebuie să ne mințim.
— În ceea ce mă privește, nu te-am mințit niciodată.
— Ai spus o vorbă mare. Eu, da. Eu te-am mințit și tu ai observat asta.
— Niciodată.
— Ești copilul meu cel mai mic.
— Mi-ai luat o piatră de pe inimă.
— Cum?
— Eram speriat. Credeam că-mi vei spune, că-mi vei destăinui un mare secret.
— Ce secret?
— Că nu sînt copilul dumitale. Că mama...
— Tănase, nu mai am timp pentru glume... Lasă paharu.
— Atunci?
— Tu trebuie să mă dușmănești pe mine pentru că ți-am răpit copilăria.
— Iar o luăm de la cap? Dumneata mi-ai răpit copilăria?

— „Elena Nicuță, născută 1892 moartă 1934. Anghel Nicuță, născut 1890, mort... Tănase Nicuță, născut 1924, mort...” Poftiți! 1300 de lei. Vine imediat o mașină s-o ia.
— Dar nu se poate, domnule.
— Soțul dumitale pentru cine a făcut-o?
— El a făcut zeci de cruce din piatră. A avut autorizație. Făcea și de comandă. A învățat meseria de la un italian.
— Dar asta pentru cine o făcuse? Cine o comandase?
— Nu știu. El lucra nu numai pe comandă, făcea multe cruce și le așeza aici în curte. De Moși veneau țărani și cumpărau. Când a murit mi-a mai lăsat șase bucăți. Le-am vîndut. Cu banii pe care i-am luat pe una am plătit la fisc. M-a lăsat o datorie de două mii și-mi sigilase mașina de cusut.
— La mormîntul bărbatului dumitale ce cruce ai pus?
— Mormîntul lui nu are cruce.
— De ce?
— Nu era creștin.
— Poftim o mie cinci sute.
— Nu se poate, domnule.
— Se poate. Eu sînt fiul bătrînelui cu bicicleta.
— Sinteți fiul lui?
— Uitați buletinul...
— Dar trebuie să vă dau trei sute de lei înapoi aconto.
— Nu mi-l dai mie.
— Dar cui?
— Bătrînelui cu bicicleta, cu rugămintea să-l spuneti că v-ați răzgîndit, că nu-l mai vindeți crucea.
— Domnule, dar eu sînt o femeie văduvă, fără apărare. n-aș vrea să intru în vr-un bucluc. Am semnat cu bătrînul o hirtie, dacă mă cheamă pe la judecăți?
— Sînt fiul lui. N-ai cum să intri în bucluc.
— Și în alte condițiuni n-aș fi dat-o în ruptul capului cu 1250 lei. Încercați dumneavoastră la o cooperativă și o să vedeți cit costă... E marmură și are și lăcașul asta pentru aprins luminarea.

— Eu. Cînd a murit mairă-ta tu aveai 11 ani... La început am adus vorba de Mircea-orbu, vecinul nostru.
— Da, și ce-l cu el?
— Petre Safta, tatăl lui Mircea, îi cumpăra le fiecare paște și crăciun fiului său haine și șapcă și cozoroc de talpă.
— Pe mine mă îmbrăcați de paști și de crăciun cu haine de ocazie. Cu haine cumpărate de la taica Lazăr. Și dumneata întotdeauna ți-ai cumpărat numai lucruri de ocazie.
— Atunci te-am auzit pe tine mințind. Îi mințea pe Orb, că și hainele tale sînt noi.
— Era o copilărie. Vroiam să mă fălesc față de el.
— Și Orbul te mințea.
— Cum?
— Cu pipăitul își dădea seama că hainele de pe tine erau cumpărate de ocazie.
— Credea. Și eu eram fericit că cineva mă vede în haine noi.
— Vrei să tragem o linie să facem socoteli?
— Nu pricep ce socoteli?
— Eu te mințeam, nu Mircea-orbul.
— Dumneata?
— Eu, Mircea știa că erau haine de ocazie.
— De unde?
— Îi spuneam eu și-l rugam să te mințea.
— Cînd a murit Mircea eu eram la Hunedoara. Acolo mi-a sosit vestea.
— Și?
— Și mi-a părut rău că nu l-am văzut înainte de... să-l spun că eu cîndva l-am mințit.
— Nu era nevoie. El te-a mințit, adică eu.
— Nu m-a mințit nici el, nici dumneata.
— Dar atunci cine?
— Nu știu. Dar de ce te strîmbi?
— Cred că am niște dureri pe undeva. Ori poate că mă strîmb că-mi aduc aminte de urletul lui Ciobanu.
— Dați-i drumul din lanț.

— În alte condiții, cu cit ai fi vîndut-o?
— Pe puțin cu două mii. Așa, intră-n coteț, n-auzi? Nu mușcă.
— Poftim încă cinci sute.
— Și dacă vine bătrînul cu bicicleta. Îi pot spune că...
— Îi dai arvuna înapoi și-i spunei că v-ați răzgîndit. Vă rog.
— Mi-e teamă să nu...
— Să nu vă fie teamă de nimic. Aveți cumva un beros?
— Ce să am?
— Un ciocan mai mare.
— N-a mai rămas nici o seală. Le-am vîndut pe toate. Ce faceți cu timpa-copul? Domnule! Domnule!
— V-am plătit-o.
— Doamnă Rudi, vă caută un domn cu bicicleta.
— E tatăl dumneavoastră? Ce faceți, domnule, n-o spargeți!
— Tănase, ce faci? Tănase, n-auzi?
— Mi-a dat două mii de lei: pe ea și uite, o sparge. E fiul dumneavoastră?
— Tănase?
— Ce e tată? Ai venit după cruce?
— Domnule, poftim arvuna înapoi.
— Tănase...
— Ai venit să cumperi cruce de ocazie?
— Mi-a dat fratele Anghel și sora Nicolina bani.
— Hai tată să bem un sprit.
— Tănase!
— Ia-ți bicicleta și hai să bem un sprit. Ți-ai luat arvuna înapoi? Doamnă Rudi, i-ai dat banii? I-ai dat trei sute?
— Sigur că l-am dat. Domnule, da de ce-ai făcut asta?
— Nu știu.
— Vă rog să mă iertați, dar sinteți niște nebuni.
— Hai să mergem, tată.

- SFÎRȘIT -

— I-am dat cînd am plecat spre tine. S-a ținut după bicicletă pînă la Podul Grand. De acolo l-am pierdut... Îmi dai 1300 de lei?
— Ți dai și cinci mii și zece, dar nu pentru cruce și crucea vrei s-o ai de ocazie?
— Am acontat-o. Au săpat pe ea numele mairă-ti și-al meu și...
— Ce e cu dumneata, tată?
— Nimic. Mă-nțeapă aici sub brîu. Îmi dai 1300 de lei?
— Zoica, e gata masa, să venim la masă?
— Tănase, taică! N-o chema pe Zoica. Spune-mi dacă-mi dai 1300 de lei să cumpăr crucea aia...
— Nu-ți dau.
— Înseamnă că nu m-ai iertat...
— Zoica, te rog pune masa. Strigă-l și pe Dănuț.
— Dacă nu-mi dai banii, am plecat. La revedere.
— Bună ziua. Sînt informat c-aveți o cruce de vînzare.
— Am avut. Am avut una foarte frumoasă. Dacă nu eram la ananghie, n-o vindeam.
— Ați vîndut-o?
— Da... adică a arvunit-o cineva. Trebuie să vină săptămîna asta s-o ia.
— Aș putea s-o văd și eu?
— Dar ce rost are? V-am spus c-am vîndut-o.
— Țin foarte mult s-o văd.
— Poftim după mine... Nu vă speriați, nu mușcă. Atila, treci la coteț. Asta e. Altădată n-aș fi dat-o nici cu trei mii.
— Cu cit ați vîndut-o?
— Cu o mie două sute cincizeci.
— Cui?
— Unui bătrîn care a venit cu bicicleta. Unu oacheș.
— Vă dau o mie cinci sute pe ea.
— Nu se mai poate... Veniți aici. Priviți, un băiat care a învățat pietrăria de la bărbatul meu a săpat numele astea. Trebuie să-i dau și lui o sută cincizeci de lei.

Patul lui Procust

Urâsc de moarte patul acesta care-mi ajunge pînă în pragul
patul acesta dezbrăcat de toate
dezbrăcat de țișorul meu pînă la
Închide-mi toate ușile și aruncă-mă
în afară
Sărutul strivit în genunchiul
cuvintelor,
dorințelor,
sînge.
Cînd îți prefaci lacrima acestui
regret,
toate sentimentele se prelac în
pasiențe:
pentru pat, pentru dragoste,
pasiențe pentru încremeriile mele,
pentru așternutul în care converg
săptămînal toate simțurile.
Urâsc de moarte patul acesta de fier,
patul acesta de carne,
în care se întîlnesc toate
simțămîntele de uz casnic.

Cîntec de iarnă

O topeală caldă te pătrunde
din primele momente în care
te-ai infundat în întuneric odăii
cu brațele grele răstîgnite pe
marginile de fotolii.
Flacăra lungă își linge roșu
cerul gurii pînă la coșul sobii,
eu îmi adun din amintire anii
și las tăciunii să adoarmă
să-și facă mine pene cu ei corbii.
Venita-i, liniște?
Zadarnic cînd ai furat din vîlvătaie
clocot.
Te-nalți ca pe spînzurătorii
și urci din co în ce mai sus,
deschizi un cer
și ți-l faci clopot.

Van Gogh

Fug de picturile tale
pe care vreau să le uit.
Mi-e frică de casa ta
pe care n-am văzut-o niciodată,
și unde n-am să intru niciodată.
Altfel, de voi mai ieși de acolo,
va veni marea deziluzie.
Lumina va fi albă
așa cum a lăsat-o Domnul. —

RADU SELEJAN

Și mine-o fi
aripă gata
de zbor

Te-am așteptat cu teamă și cu dor
și umbra gîndurilor tale
în multe nopți m-a-nbrățișat.
Și te-am simțit pe urmele
începutului de dimineață
și-n mîșipul pustiului meu
semnele pașilor tăi le căutam.
Te-am așteptat cu teamă de fericire
și astăzi
cînd pe-aproape ești de mine
fără păreri de rău îmi spui:
Prea-s grele lanțurile tale.
Prea-ți crește temnița sub munți
și-n mai departe mie-mi răsar la
sîhlu!
geam
flori pene de lebădă neagră.
Și mine-o fi aripă gata de zbor
spre înghetul de dincolo de zare.

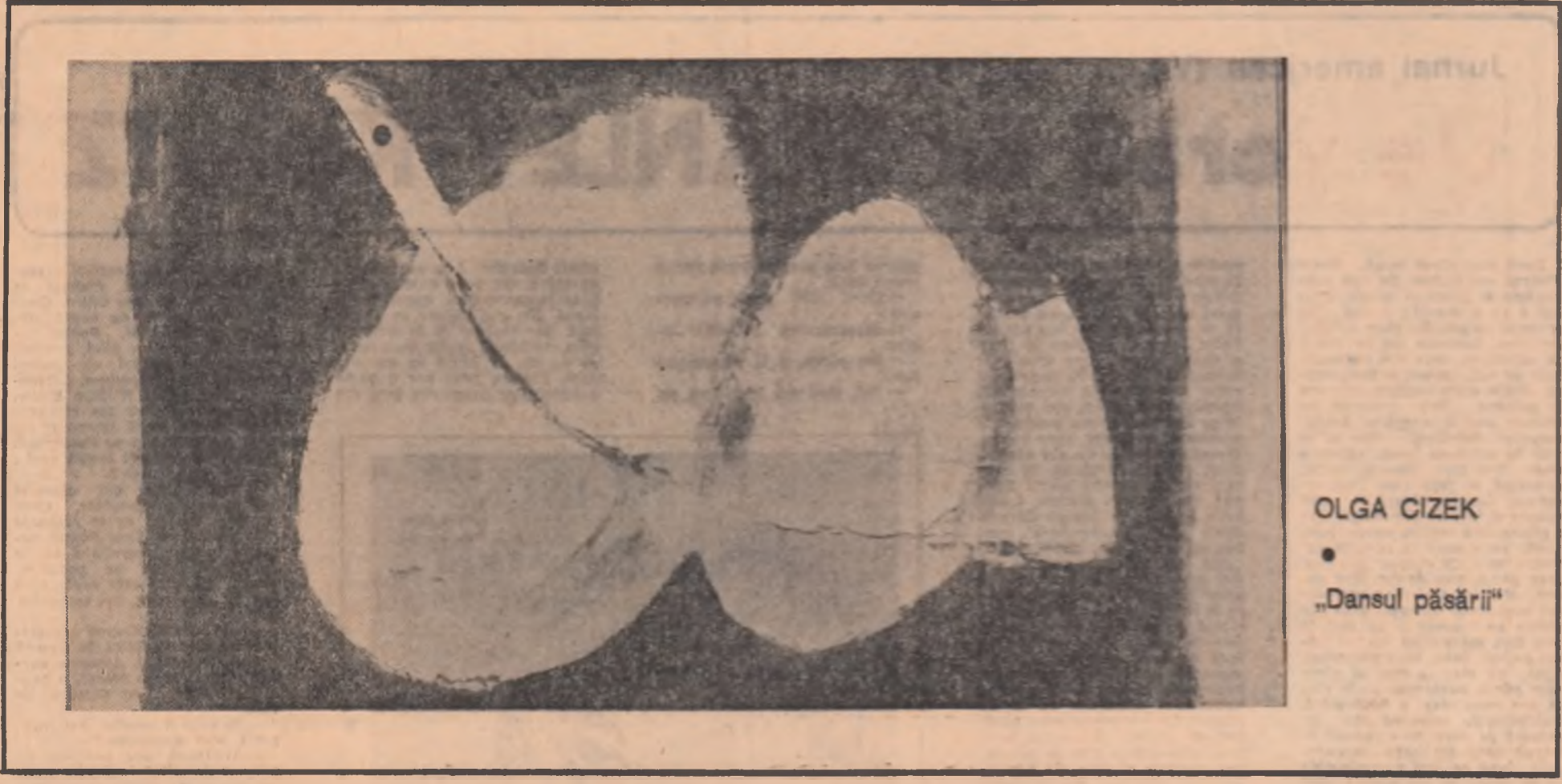
ANGELA CROITORU

Orașul copilăriei

În acest oraș atemporal,
unde într-o invizibilă statuie de
Prînz fericit
s-a eternizat copilăria mea,
îmi regăsesc unicitatea, pierdutul
absolut,
un dulce sentiment de cruditate și
fragilitate.
de îngerească stare mă cotopește.
Sufletul meu redevine, ca odinioară,
aidoma intimității unui maugur
unde, în suavă tăină, se urzește
cu susur, cu gungur nedescifrat,
din palpit și înflorare,
carnea rozelor petale.
Lumina acolo se filtra
prin ivor verde translucid.
Dincolo de pur și impur,
o gestație divină mocnea.

Trandafirii

Ochiul devine tactil ca o antenă
cînd priveșc petalele sătuate.
Ca intrupări ale bucuriei,
își scaldă trandafirii în lumină
simplitatea lor bogată,
splendorele lor simplă.
În jurul lor universul se ordonează
într-o armonie de nimburi
suprapuse.

OLGA CIZEK

„Dansul păsării”

IARNĂ
AMĂGITOARE

Malurile mele uneori n-au nimic spectaculos, ci se scurg pe lângă oameni îndiferenți ca un desen prea obișnuit. O pașnică filifire de aripă cenușie, a unei păsări nedefinite, ridicată din fumal sălcilor și din săpezi, ori zvionetul unei săgbițe printre stoini, așteptînd ca întregul popor subacvatic, surprarea podului de gheață. Malurile au avut ceva spectaculos cînd bricul ancorat departe de pod părea o navă rătăcită între banchize plane, iar cînd a mai forțat și viscolul în jur am trăit senzația că un echipaj cu ceasurile numărate agonizează fără speranță în cochilia fragilă sub vucietul lătrător al vîntului.
Dar numai o sută de pași dacă te-ai încumetat să faci pășind peste pasarelele intrîndu-l în trup te-ai convins că sub nivelul coverților întîlnești pașnica tunică a chelnărilor cu papion și la bufet căzanelui cu țulcă flartă care ți se servește în cănuțe de porțelan. Ichișul narcotic, gustos, aromat adunînd parfumurile prunelor tescute în același vas cu licorarea piperului din Pacific.
Numai închipuirea, numai ea te scoate la vînt și la aventură și-ți zvîrle ființă departe într-o iarnă adevărată, răcorîndu-și spiritul de o anume lincezeală.

Afară nu e iarnă dramatică, se însemnează prea repede.
Întîi a nins fantastic, melodiile într-un acompaniament de clopoțel. Apoi orașul huzos și-a scădat cu voluptate fața în bătaia amăgitoare a fulgilor.
Uneori subțire, apoi, diafană cîntecată gros, apăsat, din belșug, ninge după cum așteptă cernița se scutură mai grăbite sau mai leneș. Ninge în ritmurii gîfite. Lumea închipuirilor se deslășăie și zburdă în valute nebucneci, printre aceste perdele care pîrînd veșnice dintr-o dată se întretăle, se înlocuiesc, învălmășindu-se ca niște val-trapuri uriașe.
Valtrapurile urlașe le splatecă privirile, umerii, țișetele. Zăpada se așterne deasupra porțurilor îngroșînd acoperișuri, clopoțelie și statui.
Orașul din fața ferestrelor pare un pachet ancorat într-un fior de spumă. Numai că leșind în mijlocul vînzălelii simți furia vîntului și trîmbița metalică a involburărilor albe care urlă zgîlîind vitrinele. Amuzamentul devine glacial, simți dușmănia prăpădului. Iarna devine o raritate dură covîrîndu-ne cîteva zile.
Decorul de teatru e apăsat de lavinele neliniștite de viscol, sidurile capătă noi tencuiele, rafalele palmușese obrăzii învinețindu-l, schimonosindu-l, frigul pătrunde, umlește, ochii se string ca la animalele speriate de biet. Hîrjoana spalmelor se plimbă prin vîrduș și amintesc de nenunțate ori nămețele scelii îngrozitor februarie dedemult.
Și totuși nu e o iarnă dramatică, cîteva zile mai tîrziu cerul se însemnează și prela ecoul strășinilor ce se topeșc.
Himerele și plămăruile onirice ale peisajului de cretă înghețată se risipesc. Requișita fastidioasă potrivită unor povești cu dihanii negre la blană și floroase la mlez de noapte ajungînd pînă în tînda omului din cătunele uitate în vîgăuni de munte toate se transformă în cetate, în sloată. Pașii cizmulișilor croite înalt după tipic modern și căciuliile moi din blănuiri pufoase, împodobind capetele femelor, totul devine inutil, prea decorativ, prea ilustrat jurnal cinematografic căci fatal toate se termină în sloată. Tălpile și caucucul însoțit prin fleșcăraia noroioasă, iar gardurile și zidurile în cîteva ceasuri pierd lumina ca de reflector a omătului, și orașul din spatele ferestrelor pare un pachet spălat de spume așteptînd cam de timpuriu podoaba fragilă a ghiocelor.

EUGEN TEODORU

Desen de ADOLF HOFFMEISTER

Michel Salomon

„Imi place faptul că Michel Salomon și-a găsit inspirația în multe călătorii, în agitația care dă singurătății culoarea universului și purifică ființele înfîlinate din întimplare pe drum. Astfel se dă impuls viciului scrisului. Poetul este mereu în tranzit, cum se spune, în aerogări. Cartea lui Michel Salomon se prezintă strălucitoare...”

PIERRE GASCAR,
prefață la volumul de versuri
„L'exil et la lumière”

Turnul

Cind noaptea cade, greu ca o femeie
Peste trupul viril al New-Yorkului, orașul meu halucinant
Unde alunecă în vînt ca steagurile unei armate în retragere,
Unde alunecă penaje, fumuri din canale și roșiile șarpe ale
electricității,
Cind noaptea se culcă apăsînd posesivă orașul, pădurea mea
petrificată,
Cu miinle ei negre
Cu miinle ei lacome și dulci
Și respirația celor zece milioane de guri
Eu te aștept
Gol, răbdător, în virful turnului.

Pustiul cel mai populat din lume

Un copil
Un copac
Un surîs
La Broadway
Ora prînzului.

Amsterdam

Au venit negustorii și la drum călătorii
Mi-au adus acadelele acestea să le cumpăr cînd mi-e foame de iubire.
Și hoinăresc într-un oraș străin, sub arșița de soare în exil,
Străzile pline sint, lumea gălăț și mă rănesc prin virje mișcarea
Pestriță, reverențioasă Doamne, și prea nepăsătoare-n graba ei.
Pe dig tramvaiul duce spre Haarlem,
Unde vine cîmpia de laele roșii să se mărite cu albul-gri al mării.
O nestatornică de bucurie dansează-n mine cum e valul
Se retrage, mă lasă, cînd gol ca peste o prăpăstie în singurătatea
mea.

Cînd mă acoperă întreg cu mirodenii.

Imaginea ta mi-e alături, atît de vie,
Mă odihnește trupul tău, imi ești aproape.
Parfumul pielii tale e mult mai greu de risipit decît iubirea
Ce îți poartă, o dragoste, care cu Maestrul m-ai logodit.
Ți-am frageda mea-n rochie bleu de colegiană,
Atît de gravă, senzuală și solemnă.
Culc tupe pe genunchii tăi să-ți fie copil
Imi lipesc buzele de gura ta să-ți fie bărbat,
Mireasa mea nuntia douăsprezece nopți
În casa cu acoperișul ascuțit, de-a lungul podului
Cînd așteptăm luminile să se aprindă în cetatea negustorilor din
Amsterdam.
O rustică Veneție unde gondole-nchipuim...
Amsterdam, Am-stram-gram, cîntă, cîntă colé-gram,
Amsterdam, America mea și epitalam...

În românește de VIOLETA ZAMFIRESCU

Critică literară al O.R.F.T. (Radiodifuziunea franceză)

Scrîitoare, poetă. Ultima carte apărută acum trei luni, Poeme s-a bucurat de-o critică favorabilă.

Revede țara după 20 de ani. A stat în București și a vizitat Poiana.

C.M. — Ceea ce trebuie constatat mai întâi, și care, după părerea mea n-a fost indeajuns de subliniat ca fiind conținutul politic al celei mai mari părți a operelor care au fost premiate anul acesta. Să mă explic, așa dar: În Franța se decernă în fiecare an șase mari premii literare: Marele premiu al Academiei franceze; Premiul „Goncourt”; Premiul „Femina”; Premiul „Medicis”; Premiul „Interallie”.

Marele premiu al Academiei franceze a fost, pînă acum un premiu ce s-a spus că de consacrară, decernat ansamblului, totuși al operei unui scriitor consacrat. În acest an — pentru a doua oară în istoria Academiei franceze — acest premiu a fost decernat premiului romanțului lui Michel Tournier „Vendredi ou les limbes du Pacifique. Nu e vorba aici — este singura excepție din ansamblul premiilor de o operă cu conținut politic, ci de o operă romanzescă (romanesque) care reia și reinterpretează istoria ancestrală, aproape mitică a lui Robinson Crusoe. Premiul „Goncourt” — a fost decernat după un bine cunoscut romanț, ale cărui evenimente au surzit desigur și în țară, lui André Fleury de Mandiargues pentru „La Marge” (în traducere liberă românească „Libertatea”) — Libertatea de acțiune (L.A.). Este o operă importantă, romanzescă, dar în mod egal o operă anti-franțuză, a cărei importanță, secolul, n-a fost indeajuns de relevantă. Premiul „Femina”, care este unul din evenimentele deosebite ce sînt de romanț francez a fost conferit primei cărți a unei tinere femei care a lucrat ca muncitoare la o bandă. Intr-o uxină de automobile. Ea se numește Claire Echeverri. Cartea sa relatează precis această experiență mai întâi socială, muncitorească, și care scrie în mod autentic, care nu este o Elise sau o Simone sarecare, reintercindu-se la viață pentru o experiență în întregime instabilă în fața ei o veritabilă lucrătoare care scrie în cele câteva ore ale sale de răgaz, după ce a petrecut o zi întregă în interiorul unei muncii cu adevărat, trăind în cele mai mici amănunte această viață care-i aparține. Acest lucru, în Franța este foarte rar. Lucrătoarele noastre nu prea scriu și mai ales nu abordează teme atît de dificile ca cea a romanțului lui Claire Echeverri: „Elise ou la Vie” o lungă meditație asupra vieții, muncii și o demnitate — se poate spune a răsăritului lucrătorilor.

Premiul „Medicis” a fost decernat unei opere nu numai cu caracter anecdotic și cu atît mai puțin social, dar așa cum însăși tradiția acestui premiu o cere — rezervat operelor de cercetare și implicit „noual roman”. Autorul: Claude Simon. Cartea sa, o carte dificilă, inaccessibilă aproape, care se numește „L'histoire” și care se avea probabil puțin cititori și un mare prestigiu, fapt de altfel semnificativ pentru operele, așa zise „de laborator”.

În fine, premiul „Renandot” a fost decernat unei opere politice în mod esențial, scrisă de un francez care trăiește în Martinea. Antileonistă, virulentă, viguroasă, opera lui Salva Etchart — caracterizează în același timp și pe autor, un om

CELLA MINART

oameni au acum între 30 și 35 ani, care s-a maturizat în timpul războiului, care s-a angajat în mod politic după eliberare, care a militat în general spre stînga și chiar la extrema stînga și care dintr-o dată s-a găsit în derută... Autoarea premiului — Yvonne Baly. Cartea: Oul, l'Espoir. Este vorba deci de un roman oricum și el angajat în sîmba unei idei politice și este interesant de subliniat că autoarea este flică vitregă a criticului foarte cunoscut Georges Sadoul. Ea relatează o frescă a situației acestor generali de tineri francezi — oricum nestabiliți despre care se spune astăzi că ar fi sacrificiați.

Premiul „Medicis” a fost decernat unei opere nu numai cu caracter anecdotic și cu atît mai puțin social, dar așa cum însăși tradiția acestui premiu o cere — rezervat operelor de cercetare și implicit „noual roman”. Autorul: Claude Simon. Cartea sa, o carte dificilă, inaccessibilă aproape, care se numește „L'histoire” și care se avea probabil puțin cititori și un mare prestigiu, fapt de altfel semnificativ pentru operele, așa zise „de laborator”.

În fine, premiul „Renandot” a fost decernat unei opere politice în mod esențial, scrisă de un francez care trăiește în Martinea. Antileonistă, virulentă, viguroasă, opera lui Salva Etchart — caracterizează în același timp și pe autor, un om

sărac care muncește din greu, creștind găini, călărește pe oal și în sfîrșit, n-a reușit să vină la Paris pentru a-și primi premiul, deoarece n-avea mijloacele bănești necesare. Într-un aspect nou despre care nu s-a putut poate vorbi încă destul. S-a scos în relief sărăcia producției de romane în ultimul timp. Eu cred că acest lucru s-a făcut în mod nedrept pentru că însăși premiul Renandot o dovedește: calitatea nu dispăre cu nimic sub demonstrarea. Este în mod incontestabil o calitate literară care se poate interpreta singură sau în relație cu această politică de care sîm vorbit mai sus.

RED. As dori să știu dacă aceste cărți premiate au fost din prima zi epuizate în librării, dacă din punct de vedere al difuzării ele au această importanță ca și premiile ce le înlocuim?

C.M. Influența acestor premii asupra difuzării cărților este considerabilă. Mai întâi trebuie lăsat seama de faptul că premiile sînt decernate la sfîrșitul anului și că ele constituie o alegere sau chiar mai curînd o tentativă pentru adevărul de sfîrșit de an. Poate nu știți, dar la noi în Franța, se oferă cărți de sărbători fiindcă ele sînt scumpe, cu excepția cărților așa zise „de buzunar”. Edițiile curente sînt scumpe și deci a

face cadou o carte este într-adevăr un dar și la propriu și la figurat. Și permiteți-mi să fac o glumă cu mult iz de adevăr: „De preferință cărțile premiate le cumpări pentru celălalt. Cel inițiat, au un fel de snobism îndreptat împotriva premiilor, dar marelui public cumpără cu încredere cartea premiată fără să știe adesea care este autorul despre care este vorba. Intră în librărie și-l auzi cerînd: „Vreau marelui „Goncourt” — Dați-ne vă rog „Femina 1967” etc. fără a ști exact despre ce este vorba în cartea pe care a cumpărat-o.”

RED.: Tirajele sînt mari?

C.M. Da. De exemplu tirajul mediu al unui premiu „Goncourt” este de 150.000 exemplare. Este enorm, pentru că o carte de bună calitate atînge cu greu — dacă nu este un „best-seller” — 10.000 exemplare în Franța.

RED.: Ne-ar interesa să știm cite ceva din perspectivele noului sezon literar?

C.M.: Acest sezon literar a și început cu oarecari ezitări. Au apărut câteva cărți interesante dar încă nu sîntem vindecați de jocul produs în octombrie trecut cu publicarea operelor lui Malraux și Aragon — o adevărată lovitură literară de o deosebită calitate și care au estompat puțin chiar și curajul pentru marile premii literare.

După aceste evenimente literare, părerea mea este că o carte importantă apărută în vitrinele librăriilor noastre este romanțul lui Robert Merle „Un animal doué de raison” (Un animal dotat cu rațiune). Este un roman științifico-fantastic sau politico-fantastic — sau, după părerea altora, poate numai un roman filosofic. Robert Merle este autorul care a lăsat în 1948 premiul „Goncourt” pentru Weekend à Zuydcoote — după care s-a turnat și un film. Este de asemenea autorul unei cărți sfîștoare, care nu o poți uita ușor. Moartea este meseria mea. Revine azi cu Un animal doué de raison, o operă extraordinară, un document, dar în același timp o ficțiune care povestește experiențele făcute cu delinții, acești locuitori ai mîrilor care se pare că au însuși deosebite, experiențe puse după cît se pare, în momentul de față, în serviciul apărării naționale.

Și în afară de cărțile propriu zise a vrea să mă subliniez ceva deosebit. Este, după părerea mea, intrarea în literatură a războiului din Algeria care pînă în prezent a făcut obiectul multor articole de ziare sau de reviste, studii, mîrturisiri, chiar cărți axate pe realitate ori, din acest an — pentru prima oară se scriu romane a căror acțiune se desfășoară în Algeria. Ele sînt operele unor li-

neri de 32 sau 33 ani care au făcut războiul, au revenit în Franța, care au o diplomă, o meserie, care deocînd și-au asigură un rang social și acum au ceva de spus după trecerea anilor — însemnătatea, rezonanțele acestui război și de ce nu, urmările sale, chiar în literatură. În acest sens voi cita ca opera cea mai importantă: primul roman al unui zărilor care se numește Philippe Labro. Titlul cărții: Des feux mal éteints. El povestește toamă deruta — de care s-ar părea că nu poți scăpa — a acestor oameni care au făcut războiul din Algeria — în general — împotriva voinței lor.

RED.: Și o ultimă întrebare: În ultimul timp au apărut în librăriile din Franța mai multe traduceri din operele scriitorilor români. Am dori să știm cum au fost primite și dacă în general literatura noastră este larg cunoscută?

C.M.: N-aș putea să spun că literatura dv. este foarte cunoscută marelui public, dar numărul intelectualilor francezi care citesc cu plăcere și înțeleg literatura românească este apreciabil. Fără a vă fiata, două reviste literare românești: Secolul XX și Luceafărul se bucură de o bună apreciere.

De cîteva luni a început în mod regulat și intensiv — mai ales de către zărilor și scriitorii care au vizitat România — o campanie de prezentare a literaturii române. Astfel, grație lui Pierre Seghers se cunoaște acum Arghezi, cu concursul lui Alain Bouquet se cunosc operele lirice a cîtorva poeți români publicate în Noua revistă franceză. Se cunoaște de asemenea, cartea lui Eugen Barbu Group care a fost bine tradusă și are o bună critică. Toate acestea sînt doar un început. Se simte în mod cert că în Franța se face ceva, există o dorință de a se cunoaște literatura dv. de a intensifica relațiile culturale. Vizitele reciproce vor fi de mare folos. Ce este însă de menționat nu e problema de difuzare, de primire a cărții românești, ci ea de obicei de traducere. De avantajele care se cuceresc în Franța traducătorilor din engleză sau din germană și care ar trebui să se acorde și celor din l. română. Probabil în acest sector trebuie făcut un efort care ar trebui să se realizeze, după părerea mea și după ceea ce cunosc eu din literatura română, ca un ecou binecunoscut. Literatura dv. și din ce am citit mai recent, unii scriitori ai dv. spun lucruri ce ar interesa și publicul francez.

Nu pot încheia vizita mea la redacția dv. fără să spun ceea ce a devenit foarte obișnuit pentru dv., dar pentru noi care vedem după 20 de ani România, oă totul este deosebit de schimbător, foarte frumos. Bucureștiul răminind și acum în plină lărnă, un oraș frumos și foarte primitiv — probabil căndra din sufletul oamenilor topește orice frig atmosferic. Și o foarte bine așa.

LIANA ANGHIEL

Jurnal american (VI)

De vorbă cu STANLEY KUNTZ

știu ce este poezia. Scriu rar și erasc mult.
— Cere sint și oamenii pozitivi.
— Mecanizarea și chiar logica.
— Nu păreai a fi un surreal.
— Nu, unii mă consideră un

clasic întîrziat. Asta nu are importanță. Cu poet asociez totul pînă la apropierea epocii copilariei. Nu e o cădere în naivitate, dar trebuie să te exprimi prin metaforă, leție matematică nu au ce căuta în meseria asta. Fiecare poet are o cheie a imaginilor construite încă din

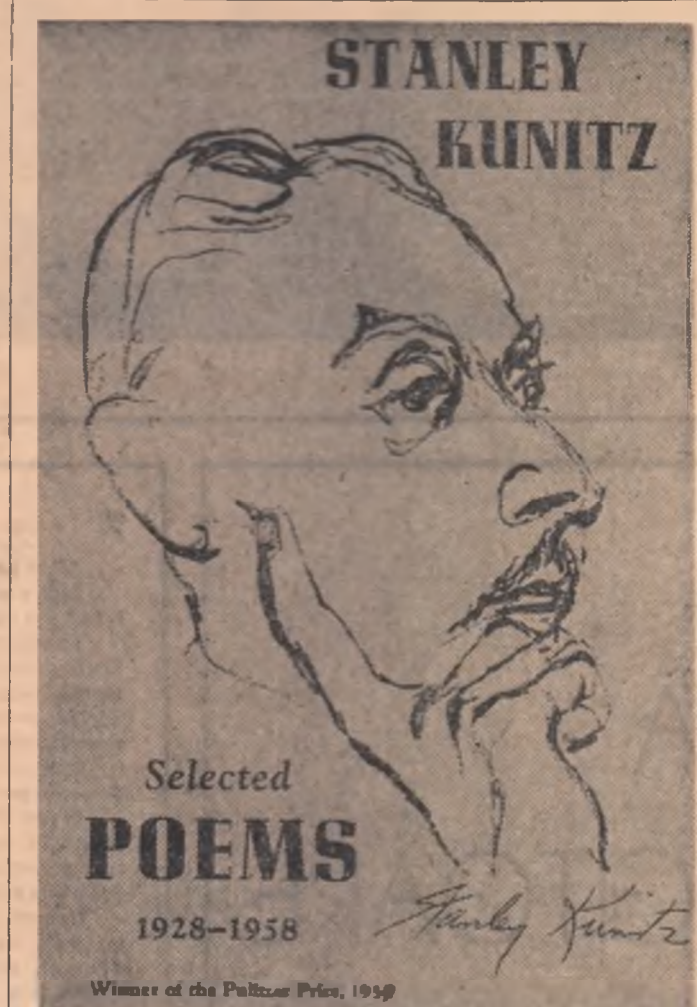
copilărie. Ca să deschizi această ușa spre trecut trebuie să privești totuși spre viitor. Conținut cu ce vii de acasă, din acest bagaj inițial. Poetul bîtrîn e numai un ghid, trecînd spre Infern alături de poetul tînr care-l conduce cu precizie. Poetul autentic este acela care bea cel mai adînc din izvoarele eterei.

— Ce credeți despre renașterea suprarealismului în lume?
— În Franța și Africa suprarealismul este un trecut, o buclă a copilăriei, ca vîrsatul de vînt.
— Pe cine îl socotiți cel mai mare poet american?
— Sandburg era cel mai apropiat de stilul realității. Pentru poezia de astăzi el nu mai prezintă importanță.
— Atunci, Pound?
— Nu, nu Ezra Pound este cel mai mare poet american. El și Eliot sînt semntorii generației. Stives și Robert Frost sînt cei mai mari din generația veche. Frost a influențat puțin. A fost ultimul poet din al secolului 19. Cîlășii priveau către secolul 20. Dintre contemporani mi-a plăcut Theodor Roethke, care a murit acum cîțiva ani. Nu poți să fii poet american dacă nu știți să spui NU ca un tunet!

— Cum considerați experimentele în general?
— Dacă le admît în sculptură, nu pot să le înțeleg în poezie. Poezia nu se scrie pentru a șoca sau pentru a cîștiga bani. Ea cere puritate. E o religie singulară. Dacă celelalte arte sînt mai solicitate de piață, poezia trebuie să se refuze comerțului. Poezia rămîne un ideal care crește în expresie. Cel mai mult, să vă răspund în sfîrșit, imi place Robert Low toamă pentru caracterul lui. Ca să fii poet trebuie să ai caracter. Talentul este la îndemîna oricui... Nu poți să supraviețuiești fără adevărată tărie interioră.

— Omul din fata mea are acum o expresie crătoare. M-am înșelut crezînd-l blind timorat. Spune frum, acoperînd lentă și muzicală mișcare a ceașorniceilor.
— Poetul e ca un culturar, zboară atît de sus încît nici nu știe cînd trece o frontieră.
— Restul convorbirii noastre nu mai are nici o importanță.

EUGEN BARBU

Verseurile lui Stanley Kuntz despre dragoste și artă, despre război și moarte, despre antiumperul care trec și despre tirania timpului au primit, în toată critica americană, aprecierile cele mai elogioase. Puritatea lirismului, forța intelectuală, expresia subtilă din poezia lui l-au situat — spune aceeași critică — în rîndul celor mai de frunte poeți americani, alături de Marianne Moore, Robert Lowell, Richard Wilbur și Theodore Roethke, care a scris despre el: „Are un simț acut, chinuitor, a ceea ce înseamnă a fi om în secolul acesta.”

Laureat al premiului Pulitzer pentru poezie pe anul 1959, Stanley Kuntz este deținător, între altele, și al premiilor de poezie Blumenthal, Guggenheim (1945), Harriet Moore (1958), a burselor de călătorie în jurul lumii Amy Lowell etc. etc.

Stanley Kuntz conduce astăzi colecția literară „Scriitorii secolului XX”, Atelierul de Poezie de la Poetry Center din New York City și ține cursuri itinerante la diferite universități din țara sa.